

Kotikaupunkimme

Kotikirkkomme

Siikajoen kirkko. Kuva: Kirsti Vähäkangas

Siikajoen kirkko Mankisen kankaalla

Kolmas Herran huone samalla paikalla

Siikajoki kuului vielä 1500-luvulla Salon seurakuntaan. Siikajokilaakson asutus kasvoi voimakkaasti 1500-luvun aikana ja talomäärä nousi 1590-luvulle tultaessa samansuuruiseksi kuin Pyhäjoen talomäärä sen itsenäistyessä. Siikajoesta muodostettiin kappelikunta vuonna 1591.

Siikajoen kirkollinen itsenäistyminen siirtyi 1600-luvun lopulle ja oli yhteydessä Raahen kaupungin perustamisen aiheuttamiin kirkollishallinnollisiin ongelmiin vuonna 1649. Vuonna 1689 Siikajokilaakso ja sen kylät muodostivat oman uuden Siikajoen pastoraatin. Vuonna 1693 Raahen ja Salon yhteyteen aiotut Lapin ja Luohuan kylät siirrettiin Siikajoen kirkkopitäjään.

Monien välivaiheiden kautta Siikajokilaakson kirkkoherrakunta jaettiin vuonna 1845 Siikajoen ja Piippolan kirkkoherrakuntaan.

Siikajoen kirkko on syrjäisellä paikalla, ei keskellä kirkonkylää. Kun ihmettelen asiaa, seurakuntamestari Riitta Nissinen kertoo, että Siikajoen törmälle, Mankisen kankaalle rakennettiin ensimmäinen Herran huone vuonna 1589. Venäläisten poltettua sen vuonna 1591, seurakunta rakensi samalle paikalle uuden pyhätön vuonna 1600. Rakennus purettiin pois nykyisen vuonna 1701 rakennetun kirkon tieltä.

Kirkon lattiaa, kattoa ja penkkejä uusittiin vuonna 1765. Jaakko Suonperä rakensi kirkkoon samana vuonna saarnatuolin.

Kirkkoa korjattiin vuonna 1852 Johan Oldenburgin suunnitelmien mukaan ja tuolloin se sai nykyisen muotonsa. Kirkon keskustassa kohoaa kupukattoinen torni. Kahdessa sakarassa on aumatut katot, kahdessa sakarassa päädylliset katot. Ajan saatossa kirkkoa on remontoitu useita kertoja. Vuoden 1958 remontissa kirkon sisämaalaukset uusittiin ja asennettiin öljykeskuslämmitys. Pari vuotta takaperin rakennettiin liikuntaesteisten luiska.

Esineistöä vuosisatojen takaa

Kirkko oli seitsemänkymmenen vuoden ikäinen, kun [Mikael Toppelius](#) teki sinne koristemaalauksia vuosina 1771-1772. Hän maalasi alttaritaulun sekä koristeli saarnatuolin Kristuksen ja evankelistojen kuvilla. Alttaritaulun aiheena on Getsemanessa. Sen yläpuolelle kiinnitetty

Keihäänpisto-teos on myös Toppeliuksen tekemä. Alttari oli alunperin kirkon kaakkoiskulmassa. Se siirrettiin nykyiseen paikkaansa kirkon itäsakaraan vuonna 1852 korjaustöiden yhteydessä.

Alttaritaulut lähetettiin restauroitaviksi Valamon luostariin kesällä 1999 ja palasivat koristamaan Siikajoen kirkkoa kesällä 2000. Työ maksoi 160.000 mummon markkaa.

– Osa seurakuntalaisista ilmaisi pettymyksensä, kun he näkivät taulun ensimmäisen kerran restauroinnin jälkeen, sillä se ei ollut uuden eikä kiiltävän näköinen, Nissinen muistelee ja selittää, että restauroinnissa kiinnitettiin lohkeillut maali paikalleen sekä oikaistiin taulun kangas, joka oli valunut alaspäin niin, että se oli poimulla taulun alareunassa. Restauroinnin tavoitteena on taulun säilyttäminen, ei sen maalaaminen uudelleen.

Alttarinpuoleisia ikkunoita koristaa Hilikka Toivolan vuonna 1958 tekemät lasimaalaukset. Niiden aiheina ovat: Kaksi kalaa ja viisi leipää, Jeesus ilmestyy opetuslapsille ja Jeesus siunaa lapsia. Lasimaalaukset hankittiin lahjoitusvaroin.

Alttaritaulun edessä on iso messinkinen seitsemänhaarainen kynttilänjalka, joka oli ainoa valonlähde Siikajoen kirkossa joskus menneinä aikoina. Seurakuntalaiset saapuivat jumalanpalvelukseen omat kynttilät mukanaan. – Kirkonpenkkien selkänöjiin on jätetty kynttilöitä varten tehdyt kolot muistoksi, Nissinen kertoo. Aitoja kynttilöitä poltetaan kirkossa enää jouluna ja pääsiäisenä.

Komeat messinkiset kattokruunut ovat vuodelta 1845 ja lampetit vuodelta 1759. Vuonna 1984 kattokruunu ja lampetteja uusittiin. Kristallikruunu on alkujaan valaissut pappilan salia. Se siirrettiin kirkkoon kirkkoherra Jaakop Skarpin aikana 1800-luvulla.

Siikajoen kirkko on säästynyt tulipalolta ja muilta tuhoilta, niinpä käytössä on esimerkiksi kaksi 1700-luvulla ommeltua kasukkaa. Toisessa näkyy puukon viillot, vaikka se on taidokkaasti korjattu. – Rosvot murtautuivat sakastiin varastamaan ehtoollisviinejä joskus kauan sitten. He viittelivät kostoksi toisen kasukan, kun eivät löytäneet juomia, Nissinen kertoo. Perimätiedon mukaan murtomiehet olivat paavolalaisia. Kasukoiden kanssa samalta aikakaudelta on peräisin edelleenkin käytössä oleva ehtoolliskalkki. Siihen on kaivettu vuoriluku 1767.

Siikajoen kirkko sai ensimmäiset urut vuonna 1979. Kangasalan Urkutehtaan rakentamat urut ovat 14-äänikertaiset. Julkisivun on suunnitellut director musices Asko Rautionaho. Tätä ennen kirkossa soitettiin urkuharmonia, joka nyt palvelee seurakuntalaisia pappilassa.

Tapuli käytössä perinteiden mukaan

Siikajoen kirkkoon mahtuu 520 ihmistä. Kirkko täyttyy sanankuulijoista jouluaattona. – Jouluaamu ei ole enää vuoden suosituin kirkossa käyntiaika, Nissinen pohtii tapojen muuttumista.

Kirkon läheisyyteen rakennettiin vuonna 1765 puutapuli, joka on edelleenkin käytössä. Kirkonkellot ovat vuosilta 1730 ja 1749. Iso kirkonkello uusittiin 1997.

Osa kirkkokansasta kulkee kirkkoon tapulin läpi. – Hautajaissaatot kulkevat aina sen kautta mutta kaikki seurakuntalaiset eivät enää noudata tätä vanhaa tapaa, Nissinen selvittää. Hän mainitsee, että usein rippikoululaiset jättävät reppunsa tapuliin jumalanpalveluksen ajaksi. Vanhaan aikaan kirkkoon tultiin pitkien matkojen päästä hevosilla, jotka jumalanpalveluksen ajaksi laitettiin kiinni aitaan. Ylimääräiset vällyt, jopa aseet oli tapana jättää tapuliin.

Siikajokiset hautasivat vainajia kirkon alle ajan tavan mukaan. Laki kielsi kirkon alle hautaamisen vuonna 1822. Hyvin säilyneitä vanhoja hautoja on edelleenkin olemassa kuorin ja urkujen puoleisen päädyn alla. Hautapaikan kirkon alta pystyivät lunastamaan vain varakkaat henkilöt. Köyhä kansa kaivoi omaisensa hautaan kirkon läheisyyteen. Vanhimmat haudat kirkon läheisyydessä ovat 1700-

luvulta. Hautausmaata on laajennettu useita kertoja kirkon ympärille.

Kirkon läheisyydessä käytiin Suomen sodan aikana kiivas Siikajoen taistelu. Kirkon edessä on Siikajoen taistelun (18.4.1808) muistomerkki, jonka on suunnitellut arkkitehti Visanti. Pääasiallisesti talkoovoimin rakennettu muistomerkki paljastettiin vuonna 1934. Vieressä kasvaa ikivanha iso kaksihaarainen mänty. Puun erikoinen muoto johtuu siitä, että tykin kuula halkaisi sen Suomen sodan aikana. Männyn ympärysmitta paksuimmasta kohdasta on 5,60 metriä.

Kirsti Vähäkangas

Lähteet: Raahen tienoon historia I, Risto Kari, Matti Ruotsalainen: Kirkkomaalarit, Siikajoen kirkon esite, [Siikasalon seurakunnan kotisivu](#), Riitta Nissinen: Haastattelu

Juttu on julkaistu Raahelaisessa 23.11.2005 - [Sivun sisältöä ei päivitetä.](#)

Lisätietoja: [Kirjastovirma: Siikajoen kotiseutupolku](#)

[Kotikirkkomme](#)

[Ookko kuullu](#)

Kotikaupunkimme

